DESAFIAMENTS I PERSPECTIVES EN L'ÀMBIT DE LA CONTRACTACIÓ PÚBLICA A LA LLUM DELS AVENÇOS EN EL CAMP DE LA INTEL·LIGÈNCIA ARTIFICIAL: LES SEVES POSSIBLES IMPLICACIONS EN LA GESTIÓ ADMINISTRATIVA I EL TREBALL AL SECTOR PÚBLIC

La contractació pública representa un dels pilars fonamentals de la despesa i la gestió administrativa a Espanya, amb una incidència directa sobre l'economia i el benestar social.

Marcos Sánchez Siles
Col·legiat Núm: 42.383

Segons dades de l'OCDE, el nivell de despesa en contractació pública durant l'any 2022 va ser de l'11,52% del Producte Interior Brut (PIB) i el 24,11% del total de la despesa pública, tal com es reflecteix en les estadístiques del document "Government at a Glance" recollides per l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmics (OCDE) en l'"OECD.Stat" i del qual es fa ressò l'Oficina Independent de Regulació i Supervisió de la Contractació (OIReScon) en el seu Informe Anual de Supervisió 2023.

Des de l'entrada en vigor de la Llei 9/2017, de Contractes del Sector Públic (LCSP), el conjunt d'entitats pertanyents al Sector Públic ha dut a terme un esforç titànic per a la correcta aplicació de la norma que, entre moltes novetats, exigeix un major nivell de control, digitalització i transparència en els procediments de contractació pública, buscant reduir les irregularitats, agilitzar els processos de compra i millorar l'eficiència de la despesa pública. Especialment rellevant resulta el canvi de paradigma al qual es van enfrontar els Poders Adjudicadors no Administració Pública (PANAP) que van eliminar de soca-rel les Instruccions Internes de Contractació (IIC) per resultar-los de plena aplicació la LCSP pel que fa al seu règim de preparació i adjudicació de contractes.

En els últims anys s'ha constatat aquesta importància capital de la contractació pública no només com a eina per a la dinamització de l'economia sinó com a peça clau per a la modernització del País, el compliment dels compromisos europeus i la implantació de polítiques sostenibles i inclusives: des de la incoació de procediments de Compra Pública d'Innovació (CPI) com a eina essencial per al desenvolupament tecnològic; passant pels més de 70.000 milions d'euros de fons Next Generation EU a través d'inversions gestionades, en gran mesura, mitjançant contractes públics; fins a l'alineació amb l'Agenda 2030 i els ODS, promovent clàusules ambientals i socials en contractes d'obres, subministrament i serveis.

La irrupció en els últims temps de la Intel·ligència Artificial (IA) en l'àmbit de la gestió pública (en general) i de la contractació pública (en particular) suposa i suposarà una fita en la modernització del nostre Sector Públic oferint grans reptes que el conjunt d'operadors haurà d'afrontar.

Pel que fa al nostre ordenament jurídic domèstic, aquest ja preveu d'una manera evident (que no explícita) la introducció d'elements d'IA en la gestió administrativa, com un mitjà electrònic, informàtic i/o telemàtic més: Llei 39/2015, de 1 d'octubre, del Procediment Administratiu Comú de

LA IRRUPCIÓ DE LA IA EN L'ÀMBIT DE LA GESTIÓ PÚBLICA (EN GENERAL) I DE LA CONTRACTACIÓ PÚBLICA (EN PARTICULAR) SUPOSA I SUPOSARÀ UNA FITA EN LA MODERNITZACIÓ DEL NOSTRE SECTOR PÚBLIC OFERINT GRANS REPTES QUE EL CONJUNT D'OPERADORS HAURÀ D'AFRONTAR

les Administracions Públiques i la Llei 40/2015, de 1 d'octubre, de Règim Jurídic del Sector Públic, complementades pel Reial decret 203/2021, de 30 de març, que aprova el Reglament d'actuació i funcionament del sector públic per mitjans electrònics, i el Reial decret 311/2022, de 3 de maig, que regula l'Esquema Nacional de Seguretat.

Així mateix, la Llei de Contractes del Sector Públic (Llei 9/2017, de 8 de novembre) ja preveu de manera explícita l'ús de mitjans electrònics en els procediments de contractació pública, veure la Disposició Addicional Setzena en la qual es preveu l'ús de mitjans electrònics, informàtics i telemàtics com a obligatoris havent-se d'aplicar aquest precepte de manera no discriminatòria, d'accés general i compatible amb productes informàtics d'ús general. A més, la Disposició Addicional Quinzena regula específicament la utilització de mitjans electrònics en la presentació d'ofertes i sol·licituds de participació, establint l'obligatorietat de la licitació electrònica.

Per la seva banda, el Reglament (UE) 2024/1689 Europeu d'Intel·ligència Artificial (AI Act), representa un canvi significatiu en la regulació de la intel·ligència artificial en la contractació pública, imposant normes estrictes de transparència, supervisió i equitat al conjunt d'operadors, així com noves obligacions als empleats públics que l'apliquin: hauran de rebre formació en IA i aplicar avaluacions d'impacte, mentre que els proveïdors de tecnologia hauran de garantir la seguretat, fiabilitat i equitat de les seves solucions, buscant l'equilibri necessari entre fomentar la innovació en IA i protegir els drets i interessos dels ciutadans.

Amb l'objectiu de posar el focus en els professionals de la contractació pública es va aprovar a l'octubre de 2024 el nou marc competencial dels perfils professionals en contractació pública de Catalunya, en línia amb l'Estratègia catalana de millora de la compra pública, aprovada per l'Acord del Govern 171/2022, de 30 d'agost, l'objectiu estratègic del qual és la professionalització de la contractació pública.

Ara, davant dels nous reptes i obligacions que suposarà el desenvolupament de la IA en la gestió pública, els professionals de la contractació hauran d'adaptar-se a aquests canvis mitjançant formació, creació de mecanismes d'auditoria i incorporació d'estratègies tecnològiques que compleixin amb els principis de transparència i legalitat establerts en la normativa europea. Eines facilitadores com l'automatització en la redacció de plecs fins a l'avaluació d'ofertes i la prevenció del frau, la IA planteja enormes oportunitats, però també desafiaments normatius, ètics i laborals.

L'evolució de la contractació pública mitjançant IA s'ha d'abordar des d'una perspectiva ètica i jurídica que garanteixi no només l'eficiència dels processos, sinó també la protecció dels drets dels licitadors i l'equitat en l'accés als contractes públics. La supervisió constant i el desenvolupament de competències específiques per als professionals del sector seran fonamentals per garantir una implementació adequada i conforme als drets fonamentals.

En aquest sentit, la IA generativa obre noves vies d'integració pràctica en el dia a dia dels processos contractuals. Des de la generació assistida de documents administratius (com ara esborranys de plecs, informes de justificació o requeriments a licitadors) fins a l'anàlisi automatitzada de models de contractes o jurisprudència aplicable, les eines d'IA poden actuar com a suport útil i facilitador per a tècnics i responsables de contractació. La seva utilització, sempre supervisada per un professional, pot estalviar temps, reduir errades formals i fomentar una major uniformitat documental.

A més, en fases com l'avaluació d'ofertes o la verificació de solvència, la IA pot facilitar la classificació automàtica de documentació, la detecció d'incoherències o la revisió preliminar d'ofertes tècniques mitjançant models entrenats amb bases de dades prèvies. Tot i que aquests usos encara són incipients, s'espera que molt properament s'hi implementin solucions específiques per al sector públic que permetin una integració més eficient, controlada i adaptada al marc normatiu, oferint un nou paradigma en la gestió de la contractació pública.